

GRAMATIKOM KROZ ONOMASTIKU

Zbornik radova

Urednice

doc. dr. sc. Maja Glušac

doc. dr. sc. Ana Mikić Čolić

Izdavač

Filozofski fakultet
Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku

Za izdavača

Loretana Farkaš

Urednice

Maja Glušac, Ana Mikić Čolić

Recenzenti

Vlasta Rišner, Goran Tanacković Faletar

Prijevod sažetaka

Goran Milić

Grafičko oblikovanje i tisak

Krešendo, Osijek

© Autori i Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, 2019.
Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, fotokopirati ni na bilo koji drugi način
reproducirati bez nakladnikova pismenog dopuštenja.

ISBN 978-953-314-114-5

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu
Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem 141021058

Objavljivanje zbornika financijski je potpomoglo
Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske

Filozofski fakultet
Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

GRAMATIKOM KROZ ONOMASTIKU

Zbornik radova

Urednice

doc. dr. sc. Maja Glušac
doc. dr. sc. Ana Mikić Čolić

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FILOZOFSKI FAKULTET

Osijek, 2019.

SADRŽAJ

Riječ urednica	7
Mihaela Komar, Maja Glušac <i>Mia, Mije i/ili Mia, Mie – (ne)umetanje glasa / u imena i pokrate</i>	11
Matea Sesar, Maja Glušac Glasovne promjene u imenima	31
Mihaela Majetić, Maja Glušac Hodonimija grada Osijeka	45
Mia Filipov, Maja Glušac Kakvu je ženu stvorio medijski diskurs? – imenovanje žena u medijima	65
Betina Domazet, Ana Mikić Čolić Tvorba etnika u hrvatskom jeziku	83
Bernardica Domorad, Ana Mikić Čolić Što je (u) ime(nu)? – onimizacija i eponimizacija u hrvatskom jeziku	95
Ljubica Gašparević, Ana Mikić Čolić <i>Nomen est omen</i> – tvorba nadimaka u hrvatskom jeziku	109
Ana Šakić, Ana Mikić Čolić Kako se rađa riječ? – tvorba imena tvrtki i robnih marki	117
Pojmovnik	127
Imensko kazalo	129

Matea Sesar
Maja Glušac

Glasovne promjene u imenima

U radu se proučavaju glasovne promjene koje se provode u imenima (osobnim imenima, prezimenima, nadimcima, toponimima). Uvidom u normativnu literaturu opisane su glasovne promjene koje se provode u imenima, dosljedno ili sporadično, a njihova je uporaba potkrijepljena primjerima iz korpusa mrežnih portala dnevnih novina *Jutarnji list*, *Večernji list* i *24 sata*. Cilj je rada usporediti normativna određenja u vezi s (ne)provođenjem glasovnih promjena u imenima te provjeriti stupanj poštivanja norme u uporabi imena na mrežnim stranicama dnevnih novina. Budući da normativna literatura u kosim padežima imena dopušta dvostruke (pa i trostruke) oblike, takvi su se primjeri dodatno provjerili anketnim ispitivanjem kojim se utvrdio smjer u kojem bi trebalo ići jednoznačno normiranje.

Ključne riječi: glasovne promjene, imena, dnevne novine, norma

1. UVOD – ODNOS IMENA I JEZIČNE NORME

S obzirom na značenje imenice se u gramatikama dijele na opće i vlastite. Opće se imenice nazivaju apelativima, a vlastite imenima. Apelativom se imenovani objekt identificira na razini skupa, a imenom na razini jedinke u skupu. Prema tome, apelativi i imena dvije su različite imeničke kategorije, što je potrebno osobito naglasiti kada se govori o odnosu jezične norme i imena.¹ Odnosu se imena i jezične norme u jezikoslovnim promišljanjima pristupa dvojako te se time ujedno potvrđuje i napomena da je jezični status imena „sporan: ona istodobno i jesu i nisu jezične činjenice.“ (Barić i dr., 1999: 112)

1 A. Frančić i B. Petrović (2016) donose pregled zastupljenosti osobnih imena u četirima suvremenim gramatikama hrvatskoga jezika i to s obzirom na dio gramatike u kojemu se imena pojavljuju, s obzirom na njihov odabir, učestalost te preciznost i obuhvatnost pravila kojima se opisuju. Zanimljivo je istaknuti da autorice rada navode i one gramatičke probleme u vezi s imenima o kojima se pak u gramatikama ne piše: prozodijska obilježja osobnih imena; sklonidba dvosložnih imena *Dino*, *Bruno*, *Miro*, *Ivo*; sklonidba muških osobnih imena *Mario* i *Marijo* te ženskih osobnih imena *Maria* i *Marija* te *Matea* i *Mateja*; sklonidba muškoga osobnog imena s nepostojanim *a* u paradigmi – *Juraj*; sklonidba dvostrukih osobnih imena pisanih nesastavljeno (*Ana Marija*) ili sa spojnicom (*Ana-Marija*); ženska osobna imena nulte sklonidbe – *Ingrid*, *Nives*, *Mary*, *Karmen*; sklonidba stranih osobnih imena – *Hary*, *George*, *Hugo*.

S jedne su strane mišljenja koja polaze od činjenice da su imena jezični znakovi *sui generis*: „Često se naime kaže da (osobna) imena ne pripadaju jeziku, da jezik s njima nema što raditi, da su imena pojedinačne izvanjezične činjenice.“ (Barić i dr., 1999: 112) U vezi je s time i mišljenje da je svako ime samo sebi pravilo (usp. Silić, 1992: 121), odnosno da normativna pravila koja vrijede za apelative ne moraju vrijediti i za imena. Međutim, treba imati na umu da se takve napomene prije svega odnose na nominativni (službeni, zakonski) lik imena – koji doista može potvrditi brojna odstupanja od jezičnih pravila hrvatskoga jezika. Primjerice, strana će imena imati grafeme koje hrvatski jezični sustav ne poznaje (*Andy, Max, Queensland, William, György, Ørsted*), kao i udvojene glasove (*Murray, Braille, Winnetou, Jeanette, Tennessee, Eddie, Mississippi*) i skupine glasove (*Bosch, Brescia, Dorothea, Christian*). Brojna će domaća imena potvrditi odstupanja od jezičnih pravila standardnoga jezika koja vrijede za apelative: različiti odrazi jata (*Bijelić, Bjelić, Bilić, Belić, Osijek, Lički Osik, Ivanja Reka, Rijeka, Bili Brig, Bijelo Polje*) i neprovođenje glasovnih promjena (*Vladko, Zubčić, Rubčić, Ljubčić, Radković, Fabković, Dragšić, Križpolje, Josipdol, Podturen, Podpićan, Križci, Štrbci*). Tu se mogu ubrojiti i brojne dijalektne značajke imena:² npr. različiti odrazi jata (*Stepić, Stipić, Stjepić, Stijepić*), glas *e* na mjestu vokaliziranoga poluglasa (*Maček, Zagorec, Vrabec, Štefanec*), delateralizacija (*Jubić, Divjak*), depalatalizacija (*Detel, Relković*), protetski glasovi (*Vugrin, Vuglec, Jambrošić*), konsonantska skupina *čr-* (*Črnec, Črlenec*).

Važnost se očuvanja upravo takvoga izraznoga identiteta imena objašnjava činjenicom da su u morfonološkom i grafijskom ustrojstvu imena pohranjene izrazite kulturno-povijesne, povijesnojezične i društvene vrijednosti imena: ona čuvaju obavijesti o svojem podrijetlu, o jeziku i kulturi naroda kojemu pripadaju, o kulturnome, jezičnome i nacionalnome identitetu osoba koje ih nose, u njima se isprepleću različita grafijska načela i pravopisne tradicije. Stoga se normiranju imena treba pristupiti drukčije nego normiranju apelativa (usp. Barić i dr., 1999: 112). Osim toga, treba napomenuti i činjenicu da su osobna imena (u svojem nominativnom liku) ujedno i službeni, zakonski likovi. Iako se i zbog toga jezična norma ne bi trebala upletati u njihov zapis, ipak pravopisi propisuju i nominativni lik imena. Primjerice pisanju velikoga i maloga slova ili pisanju stranih imena pravopisi pridaju dosta pozornosti, ali ukazuju i na probleme koji se pri tome javljaju. Primjerice, na početku poglavlja o pisanju imena u Institutovu pravopisu stoji sljedeća napomena: „Način pisanja stranih imena ovisi o pismu kojim je ime izvorno napisano, vremenu preuzimanja imena, stupnju poznatosti i udomaćenosti u hrvatskome jeziku te jeziku posredniku. **Stoga je nemoguće dati jasna i jednoznačna pravila koja se mogu primijeniti na sve slučajeve** (istaknule autorice).“ (Jozić i dr., 2013: 70) U drugom je slučaju riječ o zapisu (nominativnog lika) dvostrukih prezimena: dvostruka su se prezimena muških osoba propisivala bez spojnice, a dvostruka prezimena ženskih osoba sa spojnicom (usp. Babić, Finka, Moguš, 1996:

2 O dijalektnim značajkama u prezimenima više u Frančić (2016).

69; 2000: 72; Babić, Moguš, 2011: 59–60).³ Međutim, pravopisna pravila o pisanju stranih imena, osobito onih koja su iz jezika koji se ne služe latinicom ili ćirilicom, dobro su došla, no propisivanje (nominativnoga) lika dvostrukih prezimena u nesuglasju je sa zakonskim propisima prema kojima je lik prezimena (sa spojnicom ili bez nje) upisan u službene dokumente (prije svega u matične knjige) ujedno i službeni lik toga prezimena. Dakle, službeni je lik imena zakonom zaštićen, ne bi trebao podliijegati normativnim jezičnim pravilima te bi u sastav standardnoga jezika trebao ulaziti bez preinaka.

I dok bi se s jedne strane trebalo poštivati pravilo da normativna određenja koja vrijede za apelative ne moraju vrijediti i za nominativni lik imena, s druge pak strane treba ipak imati na umu da ime nije „pojedinačna izvanjezična činjenica potpuno neovisna o normi, ono nije izvan svih normativnih zahtjeva.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 227) To se prije svega odnosi na uporabu imena u drugim padežima osim nominativa: „čim osobno ime uđe u sintagmatske odnose, ono postaje jezičnom činjenicom jednakom svim ostalim jezičnim činjenicama, te se tada podvrgava zakonitostima jezičnog sustava (u manjoj mjeri) i jezičnog standarda (u većoj mjeri). Osobna se imena sklanjaju po određenim sklonidbenim uzorcima (...) i sudjeluju u tvorbi (...)“ (Barić i dr., 1999: 112) Pri tome se norma „često prilagođuje imenu, a ne ime normi.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 227) Dakle, može se zaključiti da obilježje *posebnosti* i *samosvojnosti* imena „presudno utječe na specifičan odnos imena i standardnojezične norme te se u opisu svake jezične razine neizostavno o imenima mora voditi posebna briga.“ (Frančić, Petrović, 2016: 296)

S obzirom na rečeno, cilj je ovoga rada usporediti normativna određenja u vezi s (ne)provođenjem glasovnih promjena u imenima te provjeriti stupanj poštivanja norme u uporabi imena na mrežnim stranicama dnevnih novina *Jutarnji list*, *Večernji list* i *24 sata*. Budući da normativna literatura u kosim padežima imena dopušta dvostruke (pa i trostruke) oblike, takvi će se primjeri dodatno provjeriti anketnim ispitivanjem u kojem su sudjelovale dvije skupine ispitanika: prvu skupinu čini 57 studenata druge i treće godine preddiplomskoga studija Hrvatskoga jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Osijeku, a drugu skupinu čini 60 studenata druge godine preddiplomskoga studija te prve i druge godine diplomskoga studija Psihologije također s osječškoga Filozofskoga fakulteta. Polazna je pretpostavka da će odgovori studenata kroatističkoga smjera (budući da su se osnovnim gramatičkim i pravopisnim pravilima o glasovnim promjenama tijekom studija bavili na različitim kolegijima – npr. *Hrvatska fonetika i fonologija*, *Osnove jezične kulture*, *Tvorba riječi*, *Povijest hrvatskoga jezika*) težiti odabiranju onih oblika za koje smatraju da bi se trebali propisati normom, dok će studenti druge skupine težiti odabiranju onih oblika koji će prevladavati u svakodnevnoj uporabi. Usporedba njihovih odgovora pokazat će smjer u kojem bi trebalo ići normiranje.

3 Pravopis hrvatskoga jezika V. Anića i J. Silića (2001: 80), *Hrvatski pravopis* Matice hrvatske (Badurina, Marković, Mićanović, 2008: 99) te *Hrvatski pravopis* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (Jozić i dr., 2013: 106) dvostruka prezimena i muških i ženskih osoba dopuštaju pisati na oba načina, i sa spojnicom i bez nje. Više o tome vidi u Glušac (2015).

2. GLASOVNE PROMJENE U IMENIMA

Kao što je napomenuto, nominativni (zakonski, službeni) lik imena potvrdit će (ne)provođenje brojnih glasovnih promjena: promjene *ije/je/e/i* (*Bijelić, Bjelić, Belić, Bi-lić*), jednačenje po zvučnosti (*Vladko i Vlatko; Zubčić i Zupčić*), palatalizacija (*Ankica i Ančica*), premošćivanje zijeva konsonantizacijom drugoga vokala (*Paula i Pavla*), vokalizacija (*Pavel i Pavao, Dolac – Dolcu*), stezanje (*Pavao i Pavo*). U nastavku se rada ne opisuju sve glasovne promjene nego samo one koje se provode u kosim padežima imena: to su morfonološki uvjetovane glasovne promjene nepostojano *a*, nepostojano *e*,⁴ prijelaz, palatalizacija i sibilizacija te fonološki uvjetovane glasovne promjene jednačenje po zvučnosti i ispadanje suglasnika.

2.1. Nepostojano *a*

Brojna su imena u kojima je glas *a* u posljednjem slogu osnove postojan, npr. *Ivan – Ivana, Milan – Milana, Tomislav – Tomislava, Dejan – Dejana, Goran – Gorana, Bojan – Bojana, Zoran – Zorana, Dragan – Dragana, Božidar – Božidara, Damjan – Damjana*. Kod imena u kojima je glas *a* nepostojan u pravilu se on ne javlja u kosim padežima, a to potvrđuju i primjeri s mrežnih novinskih portala: *Karlovac – Karlovca (Jutarnji list), Jasenovac – Jasenovca (24 sata), Kastav – Kastva (Večernji list), Zrinjevac – Zrinjevcu (24 sata), Pupovac – Pupovcu (Jutarnji list), Holjevac – Holjevca (Jutarnji list), Aleksandar – Aleksandru (Večernji list), Petar – Petru (Večernji list)*. Iako se oblik imena *Juraj* u kosim padežima normativno preporučuje rabiti bez nepostojanog *a* (usp. Frančić, Petrović, 2016: 295; Frančić, 2015: 57, 62), upotreba na mrežnim portalima potvrđuje dvostrukosti oblika toga imena: primjerice, uz genitivni oblik *Jurja* može se naći i oblik *Juraja*. Međutim, sva tri proučavana mrežna novinska portala bilježe češću uporabu genitivnog oblika s nepostojanim *a* (*Juraja*). Anketa je pokazala da obje skupine, i studenti kroatističkog usmjerenja, kao i studenti psihologije, prednost također daju oblicima u kojima je nepostojano *a* zadržano: iako se studenti kroatističkog usmjerenja podjednako odlučuju za oba oblika, blaga je prednost ipak dana obliku s nepostojanim *a* – za rješenje *Nisam dugo vidio Jurja*, odlučilo se 46 % ispitanika, dok je ostalih 54 % odabralo oblik u kojima je nepostojano *a* zadržano. S druge strane, samo 30 % studenata psihologije odabralo je oblik bez nepostojanog *a*, dok 70 % prednost daje obliku u kojem je nepostojano *a* zadržano. Razlog se tomu vjerojatno može tražiti i u arhaičnosti drugog oblika imena, kao i u blagozvučnosti glasa *a* koji ujedno i pridonosi lakšem izgovoru ovoga imena u kosim padežima.

Imena s nepostojanim *a* u nominativnom liku kod kojih se nepojavom toga glasa u kosim padežima događaju i druge glasovne promjene opisane su u poglavljima koja slijede.

⁴ Nazivi *nepostojano a* i *nepostojano e* u novije se vrijeme predlažu zamijeniti nazivima *nepostojani a* i *nepostojani e* jer je tu riječ o glasu *e* a ne o slovu *e* (usp. Hudeček, Mihaljević, 2018: 188).

2.2. Nepostojano e

U mnogim je imenima glas *e* u posljednjem slogu osnove postojan, npr. *Matej* – *Ma-teja*, *Oliver* – *Olivera*, *Andrej* – *Andreja*, *Muhamed* – *Muhameda*, *Sanader* – *Sanadera*. Nepostojano *e* provodi se u dvama slučajevima: u trosložnim i višesložnim prezimenima i toponimima s kajkavskog područja te u dvosložnim prezimenima kajkavskog, slovenskog ili češkog podrijetla.

U trosložnim i višesložnim prezimenima i toponimima s kajkavskog područja koji završavaju na *-ec* nepostojano se *e* ne javlja u kosim padežima, npr. *Putanec* – *Putanca*, *Međimorec* – *Međimorca*, *Čakovec* – *Čakovca*. Potvrđuju to i primjeri s promatranih mrežnih stranica dnevnih novina: *Stenjevec* – *Stenjevcu* (*Jutarnji list*), *Remetinec* – *Remetincu* (*Jutarnji list*), *Vrbovec* – *Vrbovcu* (*Večernji list*), *Vugrovec* – *Vugrovcu* (*Jutarnji list*), *Črnomerec* – *Črnomercu* (*24 sata*), *Dumovec* – *Dumovcu* (*Jutarnji list*), *Jelkovec* – *Jelkovcu* (*Jutarnji list*). Manji je broj primjera u kojima je glas *e* postojan, npr. *Slaviček* – *Slavičeka*, a to se objašnjava ustaljenošću u jezičnoj praksi (Težak, Babić, 2005: 63). Anketa je pokazala da studenti kroatističkoga usmjerenja (65 %), kao i studenti psihologije (62 %), prednost daju obliku toponima *Ivanec* s nepostojanim *e* u kosim padežima u primjeru *Polako se približavamo Ivanecu*.

Kod dvosložnih imena na *-ec* više je neujednačenosti: dok je u pojedinim imenima glas *e* nepostojan, npr. *Gubec* – *Gupca*, *Klanjec* – *Klanjca*, *Vramec* – *Vramca*, *Tkalec* – *Tkalca*, u drugima je češće postojan. Napominju to i gramatike: primjerice, u *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* Dragutin Raguž (1997: 14) navodi da se nepostojano *e* u imenima „nekad čuva (npr. *Dragec* – *Drageca*)“ te da nepostojano „kajkavsko *e* (ili iz drugih slavenskih jezika) u sufiksu *-ek* (*Slavek*, *Mirek*, *Tonček*, *Maček*) ostaje obično nepromijenjeno.“ Kao što je navedeno, u Težak-Babićevoj se gramatici (2005: 63) postojanost glasa *e* objašnjava ustaljenošću u jezičnoj praksi, npr. *Maček* – *Mačeka*, *Zebec* – *Zebeca*. Osim toga, i drugi su razlozi postojanosti glasa *e*: „Kod dvosložnih prezimena kod kojih bi nepostojano *e* dovelo do za izgovor teške glasovne skupine te bi se genitivni i ostali likovi glasovno udaljili od nominativnoga, ono je postojano (*Grgec* – *Grgeca*, a ne **Grkca*).“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 62) Nadalje, prema pojedinim normativnim napomenama prezimena mogu imati i dvostruke likove u kosim padežima, s glasom *e* ili bez njega, a izbor se prepušta nositelju toga prezimena: „pravo je nositelja prezimena da odluči ima li njegovo prezime nepostojano *e* ili nema.“ (Barić i dr., 1999: 114). Prema tomu, npr. prezime *Hranjec* u kosim padežima može glasiti i *Hranjca* i *Hranjeca* (usp. Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 62; Barić i dr., 1999: 114).

Mrežne stranice dnevnih novina potvrđuju imena u kojima se čuva nepostojano *e*: *Ozmeć* – *Ozmeća* (*Jutarnji list*), *Žunec* – *Žuneca* (*Večernji list*), *Hitrec* – *Hitreca* (*24 sata*), *Kelčec* – *Kelčeca* (*Večernji list*), *Zebec* – *Zebeca* (*24 sata*), *Hranjec* – *Hranjeca* (*Večernji list*), *Vrabec* – *Vrabeca* (*Večernji list*). Zanimljiva je uporaba imena *Pevec*: svi promatrani portali učestalije bilježe oblik s nepostojanim *e* (*Pevec* – *Peveca*, *Pevecu*,...), iako se na stranicama *24 sata* i *Večernjeg lista* može pronaći i pokoji oblik bez glasa *e* (*Pevec* – *Pevca*, *Pevcu*). U odnosu na ispitivane skupine, gotovo svi ispitanici prednost također daju obliku prezimena *Pevec* s nepostojanim *e* (studenti kroatistike 100 %, a studenti psihologije 98 %).

Anketom se provjerila uporaba još triju dvosložnih prezimena na *-ec*: *Vrabec*, *Hranjec* i *Vramec*. U svim trima promatranim prezimenima studenti češće biraju oblike u kojima je nepostojano *e* zadržano (*Jučer sam s Vramecom bio u Pevecu.*, *Vidio sam ga kako razgovara s Hranjecom.*, *Nema boljeg majstora od mogega kolege Vrabeca.*). Studenti kroatistike značajniju prednost daju oblicima s nepostojanim *e* nego studenti psihologije, kod kojih su pak zamijećena i kolebanja u odabiru nastavka, odnosno (ne)provođenje prijeglasa: npr. prezime *Vramec* u instrumentalu se učestalije potvrđuje s nepostojanim *e* (pri čemu se javlja i oblik *Vramecom* u 57 % i oblik *Vramecem* u 3 % ispitanika), prezime *Hranjec* 60 % ispitanika upotrijebilo bi oblik s nepostojanim *e* (od čega se 48 % odlučilo za oblik *Hranjecom*, a 12 % za oblik *Hranjecem*), a prezime *Vrabec* 82 % studenata psihologije upotrijebilo bi u obliku *Vrabeca*. Kao što smo napomenuli, studenti kroatistike prednost također daju oblicima s nepostojanim *e*, a kolebanja u odabiru nastavka potvrđuju se samo kod prezimena *Hranjec* (86 % upotrijebilo bi oblik *Hranjecom*, a 3,5 % oblik *Hranjecem*). Druga dva ispitana prezimena ne potvrđuju kolebanja: za oblik *Vramecom* odlučilo se 79 % ispitanika, a za oblik *Vrabeca* 94,7 % studenata kroatistike.

Razloge značajne prednosti oblika s nepostojanim *e* također možemo tražiti u blagozvučnosti glasa *e* koji ujedno i olakšava izgovor. Kod prezimena *Vrabec* izostavljanjem glasa *e* dolazi i do glasovne promjene jednačenja po zvučnosti pa se i to može smatrati razlogom veće učestalosti oblika s nepostojanim *e*.

2.3. Prijeglas

Morfonološka promjena zamjenjivanja glasa *o* iza palatalnih suglasnika glasom *e* u imenima se redovito provodi, što se potvrđuje i istraživanjem: primjeri s mrežnih stranica dnevnih novina prijeglas potvrđuju i u instrumentalu imena, kao i u posvojnim pridjevima tvorenim od njih: *Bandić – Bandićev, Bandićem* (*Večernji list*), *Glavaš – Glavašev, Glavašem* (*Jutarnji list*), *Plenković – Plenkovićev* (*24 sata*), *Jukić – Jukićev* (*24 sata*), *Rimac – Rimčevu* (*24 sata*). Također se potvrđuje i pravilo odstupanja od provođenja prijeglasa u jednosložnim i dvosložnim imenima koja u slogu ispred nastavka imaju glas *e*: *Beč – Bečom, Nemec – Nemecom*. Potvrdilo se to i anketom u kojoj se 93 % ispitanika kroatističkoga usmjerenja te 70 % ispitanika sa studija psihologije odlučilo za oblik *Nemecom* u primjeru *Razgovaraj s Nemecom!*. Ovdje se ipak trebamo osvrnuti i na preostale oblike (7 % studenata kroatistike i čak 30 % studenata psihologije): studenti kroatistike u očekivano manjem postotku odlučili su se za nepravilni oblik *Nemecem* (1,75 %), dok su se ostali odlučili za oblik bez nepostojanog *e* (*Nemcom* u 3,5 % i *Nemcem* 1,75 %). Značajnija su kolebanja uočena kod studenata psihologije: od preostalih 30 % ispitanika čak se njih 10 % odlučilo za nepravilni oblik *Nemecem*, a ostali za oblike bez nepostojanog *e* (*Nemcom* u 6 % i *Nemcem* u 12 %). Ta se kolebanja mogu pripisati i nepoznavanju morfonoloških pravila hrvatskoga jezika.

Kao što smo rekli, prezimena koja završavaju glasom *c* u instrumentalu također imaju nastavak *-em*, a u vezi s takvim imenima nalazimo napomenu u *Hrvatskom jezičnom savjetniku*: „Instrumental od *Dabac* i *Sudac* može biti samo *Dabcem* ili *Dapcem*, *Sudcem*

ili *Sucem*, nikako *Dabcom*, *Dapcom* ili *Dabacom*, *Sudcom*, *Sucom* ili *Sudacom*, a posvojni pridjev *Dabčev* ili *Dapčev* i *Sudčev* ili *Sučev*, a nikako *Dabacev*, *Dabacov* ili *Dapčov* i *Sudacov*“ (Barić i dr., 1999: 113) Dakle, uz dopuštene dvostruke oblike u vezi s (ne)provođenjem glasovnih promjena jednačenja po zvučnosti i ispadanja glasova, pravilo je o prijeglasu nedvojbeno. Navedeno potvrđuje i građa na mrežnim portalima pa se tako, u odnosu na primjer *Sudac*, na sva tri proučavana portala nalaze potvrde za oblike *Sucem* i *Sudcem*, iako je češći oblik *Sucem*. Potvrda za oblike *Sucom* i *Sudcom* nema.⁵ S druge pak strane, anketa je potvrdila i takve, nepravilne i nedopuštene oblike prezimena *Sudac*: naime 7 % studenata psihologije odlučilo se za oblik *Sucom* u primjeru *Razgovaraj sa Sucom.*, a isti postotak (7 %) odlučio se i za oblik *Sudcom*. Dio je ispitanika upotrijebio i nepravilne oblike *Sutcem*, *Sudacem*, *Sudacom* (7 %). Takvi se izbori spomenutoga oblika mogu pripisati nepoznavanju normativnih pravila i preporuka, kao i jezičnoj ekonomiji i lakšem izgovoru (oblik *Sucom*). Većina je studenata psihologije (52 %) značajnu prednost dala preporučenom obliku *Sucem*, dok se 27 % ispitanika odlučilo za oblik *Sudcem*. Druga skupina ispitanika (studenti kroatisti) značajnu je prednost dala oblicima *Sucem* i *Sudcem* (47 % : 39 %) pa se takav rezultat s jedne strane može pripisati jezičnoj ekonomiji, a s druge strane poznavanju pravila hrvatskoga jezika. Međutim, ovdje moramo napomenuti i određen postotak ispitanika studenata kroatistike koji svojim izborom potvrđuju nepoznavanje norme: oblike *Sucom* i *Sudcom* odabralo je ukupno 12 % ispitanika (5 % : 7 %).

Normativna literatura navodi pojedine iznimke kod stranih imena, a koje nastaju zbog razlika u njihovu izgovoru i zapisu: instrumentalni jednine prezimena *Frisch*, *Kalay*, *Kisch*, *Kurylowicz*, *Lukacz*, *Milosz* morali bi glasiti *Frischem*, *Kalayem*, *Kischem*, *Kurylowiczem*, *Lukaczem*, *Miloszem*, a posvojni pridjevi *Frischev*, *Kalayev*, *Kischev*, *Kurylowiczew*, *Lukaczew*, *Miloszew*. (Barić i dr., 1999: 113) Dakle, iako se izrijekom ne navodi, na temelju se primjera može zaključiti da se kod takvih imena prijeglas treba provoditi s obzirom na izgovor posljednjega glasa koji je palatalan.⁶ Međutim, usporedbom normativnih napomena nailazimo i na pojedine neujednačenosti koje proizlaze iz razlika u zapisu i izgovoru stranih imena: prezime *Camus* u instrumentalu se propisuje u obliku *Camusom* (Barić i dr., 1997: 140; Jozić i dr., 2013: 121), *Camusem* (Badurina, Marković, Mićanović, 2008: 42) i *Camusjem*. (Jozic i dr., 2013: 10)

2.4. Sibilizacija

Sibilizacija se ne provodi u ženskim osobnim imenima na *-ka*, *-ga* (*Zrinka* – *Zrinski*, *Dubravka* – *Dubravki*, *Ljerka* – *Ljerki*, *Blaženka* – *Blaženki*, *Anka* – *Anki*, *Jadranka* – *Jadranski*, *Helga* – *Helgi*, *Draga* – *Dragi*), u muškim imenima na *-a* i *-o* (*Mika* – *Miki*,

5 Međutim, građa mrežnih portala bilježi oblik *sucom* kada je riječ o apelativu.

6 Iznimka su od navedenog pravila francuska imena koja izgovorno završavaju na palatal, ali u pismu završavaju na muklo *e*. Ona u instrumentalu dobivaju nastavak *-om*, a u posvojnem pridjevu sufix *-ov* (*Corneilleom* – *Corneilleov*, *Montaigneom* – *Montaigneov*). (Barić i dr., 1999: 113)

Miha – Mihi, Ciliga – Ciligi, Đuka – Đuki, Blago – Blagi, Drago – Dragi, Vlaho – Vlahi), u domaćim i stranim prezimenima (*Finka – Finki, Gliha – Glihi, Ladika – Ladiki, Znika – Zniki, Varga – Vargi*), u ženskim etnicima izvedenim sufiksom *-ka* (*Splicanka – Splicanki, Bosanka – Bosanki, Amerikanka – Amerikanki, Europljanka – Europljanki*), u množinskim toponimima (*Čehi, Novaki, Paljugi, Salopeki*). Neprovođenje se sibilizacije u navedenim imenima potvrđuje i na mrežnim novinskim portalima: *Riječanki* (*Večernji list*), *Makedonki* (*Večernji list*), *Dalmatinki* (24 sata), *Zadranci* (*Jutarnji list*); *Vlatka – Vlatki* (*Večernji list*), *Jadranka – Jadranci* (24 sata), *Vinka – Vinki* (*Jutarnji list*), *Jaga – Jagi* (24 sata); *Luka – Luki* (24 sata), *Drago – Dragi* (*Jutarnji list*), *Niko – Niki* (*Jutarnji list*), *Tiho – Tihi* (*Večernji list*).

Navedenom popisu imena u kojima se ne provodi sibilizacija dodaju se i prezimena koja nisu istovjetna s općim imenicama (*Balogi, Debeljuhi, Debeljaki, Piceki*) s napomenom da je umjesto navedenih množinskih oblika bolje upotrijebiti množinski posvojni pridjev (*Balogovi, Debeljuhovi, Picekovi*) (Barić i dr., 1999: 114). Prezimena čiji je lik istovjetan s općim imenicama mogu imati dvojake oblike: *Beg – Begi* i *Bezi, Duh – Duhi* i *Dusi*. (Barić i dr., 1997: 85)

Osobito su zanimljiva gramatička određenja (ne)provođenja sibilizacije u toponimima: iako se u većini toponima sibilizacija ne provodi (*Krka – Krki, Kartaga – Kartagi, Meka – Mekci*), u literaturi se navode i najčešći toponimi kod kojih se ona redovito provodi: *Afrika – Africi, Amerika – Americi, Korzika – Korzici, Rijeka – Rijeci, Jamajka – Jamajci*. Češće neprovođenje sibilizacije u toponimima potvrđuje i građa: *Velika Mlaka – Velikoj Mlaci* (24 sata), *Jaska – Jaski* (24 sata), *Volga – Volgi* (*Večernji list*); ali *Trešnjevka – Trešnjevci* (*Jutarnji list*). Razlozi se učestaloga izostanka sibilizacije u imenima povezuju s istom pojavom u apelativa (npr. *alga – algi, baka – baki, vočka – vočki, zaliha – zalihi*). (Barić i dr., 1999: 114) Gramatička određenja dopuštaju i dvostrukosti u pojedinim zemljopisnim imenima s jednosuglasničkim završetkom osnove (npr. *Lika – Liki* i *Lici, Požega – Požegi* i *Požezi*), te u zemljopisnim imenima na *-ska, -ška* (npr. *Aljaska – Aljaski* i *Aljasci, Baška – Baški* i *Bašci, Gradiška – Gradiški* i *Gradišci*) (Barić i dr., 1997: 85). Takve se dvostrukosti potvrđuju i na promatranim mrežnim portalima: na svim promatranim portalima prevladava sibilizirani oblik *Lici*, dok se pojedine potvrde nesibiliziranoga oblika *Liki* mogu pronaći na portalima *Večernjeg lista* i *24 sata*. Nasuprot tomu, oblik toponima *Požega* na mrežnim portalima prevladava u nesibiliziranom obliku *Požegi*, dok potvrda za sibilizirani oblik gotovo da i nema. Kada je riječ o zemljopisnim imenima na *-ska* i *-ška*, valja istaknuti da građa poučavanih mrežnih portala potvrđuje uporabu navedenih dvostrukosti kod imena *Aljaska* i *Gradiška*, iako je na svim portalima češći sibilizirani oblik *Aljasci* te nesibilizirani oblik *Gradiški*. Toponim *Baška* na portalima se pojavljuje samo u nesibiliziranom obliku *Baški*. Rezultati se anketnog ispitivanja velikim dijelom podudaraju s podacima dobivenim istraživanjem mrežnih stranica dnevnih novina. Svi ispitanici značajnu su prednost dali sibiliziranom obliku *Lici* (95 % studenata kroatistike, 92 % studenata psihologije) i nesibiliziranom obliku *Požegi* (100 % studenata

kroatistike i 98 % studenata psihologije). Anketom se provjerila i uporaba imena *Kopika*: iako je u objema skupinama prevladao nesibilarizirani oblik *Kopiki* (58 % studenata kroatistike, 62 % studenata psihologije), istraživanje je pokazalo kolebanja u odabiru sibiliziranog i nesibilariziranoga oblika: 42 % studenata kroatistike i 38 % studenata psihologije odlučilo se za sibilizirani oblik *Kopici*. Na temelju promatranih mrežnih portala i rezultata ankete ne može se donijeti zaključak o tome kojemu obliku treba dati prednost što potvrđuje opravdanost dvostrukosti u normativnoj literaturi.

2.5. Palatalizacija

Palatalizacija se u imenima može provoditi jedino u vokativu, no u suvremenom se hrvatskom jeziku vokativni oblici sve češće zamjenjuju nominativnima. O tome govori i S. Težak (1991: 87–88), napominjući da već i gramatičari dopuštaju nominativni oblik u vokativu u stranim osobnim imenima (*Mark, Harris*), domaćim prezimenima koja završavaju na *-ac, -ic, -ak, -ek* (*Barac, Vrabec, Jurak, Tomek*), domaćim prezimenima koja su po postojanju opće imenice (*Čuk, Kolar, Novak, Skok, Zvonar*) te prezimenima koja završavaju na *k, g, h, c* (*Ruk, Herceg, Vlah, Žic*) i onim kojima je na kraju samoglasnik (*Grba, Vince, Dugi, Krolo*). Izbjegavanje se palatalne osnove u vokativu preporučuje i u stranim imenima na *k, g, h i c*: *Fric – Fricu, Mark – Marku, Salih – Salihu*, a razlogom se izbjegavanja palatalizirane osnove smatra udaljšavanje od osnove, odnosno gubljenje veze s nominativom (Barić i dr., 1999: 119). Stoga se i domaća prezimena u vokativu preporučuju upotrebljavati s nastavkom *-u*: *Cvek – Cveku, Debeljuh – Debeljuhu, Maček – Mačeku, Nemec – Nemecu, Paljetak – Paljetku, Trenk – Trenku, Štih – Štihu*. Palataliziranu osnovu mogu pak imati domaća imena na *k, g, h i c* (*Ignac – Ignace, Predrag – Predraže*). (Barić i dr., 1999: 120)

Anketom se provjerila uporaba triju imena koja bi se mogla upotrijebiti i s palataliziranom osnovom – to su imena *Dominik, Erik* i *Predrag*. Kod skupine ispitanika u kojoj su bili studenti kroatistike značajna se razlika pokazala samo u imenu *Dominik*. Palataliziranom obliku *Dominiče* prednost daje čak 70 % ispitanika, dok je kod imena *Erik* i *Predrag* odnos nominativnog i palataliziranog oblika gotovo jednak (*Erik* 54 % – *Eriče* 46 %, *Predrag* 41 % – *Predraže* 56 %). Slično je i kod druge skupine ispitanika: većina daje prednost palataliziranim oblicima *Dominiče* (60 %) i *Predraže* (67 %), dok su mišljenja oko imena *Erik* i kod njih podijeljena (*Erik* 52 % – *Eriče* 48 %). Razlogom je uporabe palataliziranoga vokativnog oblika većina studenata navela biraniji izričaj i dojam jače emocionalne angažiranosti.

2.6. Jednačenje po zvučnosti i ispadanje glasova

Pravopisna pravila jasno nalažu poštivanje službenoga (nominativnoga) lika imena i prezimena u kojima se jednačenje po zvučnosti ne provodi. Navode se sljedeći primjeri: *Vladko, Zubčić, Kadčić, Fabković, Rubčić, Zubčević, Zubčić, Habsburgovci*. Osim toga, jednačenje se ne provodi ni u imenima mjesta: *Josipdol, Križci, Podpićan, Podturen, Štrbci*,

Legci, Križpolje „jer se tako bilježe od davnine.“ (Babić, Finka, Moguš, 2000: 52) U skupinu imena u kojima se jednačenje po zvučnosti ne provodi pribrajaju se i primjeri složenica *Zagrebtexstil* i *Zagrebfilm*. (Babić, Finka, Moguš, 2000: 52) Osim imena, pravopisi su usuglašeni i u pravilu da se jednačenje po zvučnosti ne provodi ni u izvedenicama od stranih imena (*habsburški, hongkonški, vašingtonski*), u složenicama na granici dviju osnova pri slaganju bez spojnika (*ivanićgradski, bredpitovski, forestgampovski, džejmsbondovski*), kao ni u izvedenicama od pojedinih domaćih imena (*josipdolski, podpićanski*).

Za razliku od poštivanja nominativnog/zakonskog lika imena, pravopisna se određenja različito odnose prema drugim padežnim oblicima imena. Imena koja završavaju na *-dac* dvojako se određuju: ili se propisuje zadržavanje glasa *d* (dakle bez jednačenja po zvučnosti i bez ispadanja suglasnika): npr. *Brgudac – Brgudca, Zabrdac – Zabrdca, Gradac – Gradca, Babogredac – Babogredci, Babogradčev* (Babić, Finka, Moguš, 2000: 52;⁷ Jozić i dr., 2013: 13, 16); ili se dopuštaju dvostruki likovi (i onaj bez jednačenja po zvučnosti i ispadanja glasa *d*, kao i onaj u kojemu se glas *d* izgubio): npr. *Gradac – Gradca* i *Graca, Brgudac – Brgudca* i *Brguca, Crnolatac – Crnolatca* i *Crnolaca, Sudac – Sudca* i *Suca*. (Badurina, Marković, Mićanović, 2008: 32; Barić i dr., 1999: 113) Izostanak jednačenja po zvučnosti u oblicima kao što je *Gradca* opravdava se čuvanjem osnovnoga oblika imena (Badurina, Marković, Mićanović, 2008: 36), dok se ispadanje glasa *d* u oblicima kao što je *Graca* opravdava uobičajenošću takve uporabe. (Babić, Finka, Moguš, 2000: 52)

Anketa je pokazala da obje skupine ispitanika prednost daju obliku *Suca* (*Vidio sam Suca kako razgovara s njim.*). Navedeni je oblik odabralo 58 % studenata psihologije i 60 % studenata kroatistike. Oblik *Sudca* odabralo je 40 % ispitanika kroatističkoga usmjerenja i 35 % ispitanika sa studija psihologije. Razlog se nešto češćem odabiru oblika *Suca* zasigurno može pripisati lakšem izgovoru i jezičnoj ekonomiji, iako je kod obje skupine studenata koji su odabrali oblik *Sudca* razvidna svijest o pravopisnim dvostrukostima, ali i o očuvanju izvornoga lika prezimena.

Druga imena koja u nominativnom liku imaju nepostojane glasove *a* i *e* čijim izostavljanjem u kosim padežima u dodir dolaze dva glasa različita po zvučnosti također se različito normiraju: propisuje se obvezno i dosljedno provođenje jednačenja po zvučnosti u sklonidbi i tvorbi od tih imena (*Babac – Bapca, Dabac – Dapca, Dapčev; Rabac – Rapca, Dubac – Dupca; Gubec – Gupca* (Babić, Finka, Moguš, 2000: 52; Jozić i dr., 2013: 13) ili se pak dopuštaju dvostrukosti i u sklonidbi i u izvedenicama (dakle, i oblici s provedenim jednačenjem po zvučnosti i oblici bez jednačenja: npr. *Božac – Božca* i *Bošca, Božčev* i *Boščev; Dabac – Dabca* i *Dapca, Dabčev* i *Dapčev*). Neprovođenje se jednačenja po zvučnosti također opravdava težnjom očuvanja osnovnoga lika imena. (Badurina, Marković, Mićanović, 2008: 36) U obzir se uzimaju i izvanjezični čimbenici te se u pojedinim nor-

7 U *Hrvatskome pravopisu* Babića, Finke i Moguša (2000: 52) pri opisu pravila da se jednačenje po zvučnosti ne provodi u pojedinačnim vlastitim imenima ljudi i mjesta uz primjere *Brgudac – Brgudca* i *Zabrdac – Zabrdca* nalazi se i primjer *Gradac – Gradca* i *Graca* u kojemu se dopušta i oblik s izostavljenim glasom *d* uz napomenu da je tako moguće „ako je tako uobičajeno“.

mativnim određenjima dopuštaju i trostrukosti: npr. kosi padeži prezimena kao što je npr. *Vrabec* mogu glasiti *Vrapca*, *Vrabca* i *Vrabeca*, a izbor se prepušta volji nositelja određenoga prezimena. Već je spomenuto kako su studenti obiju skupina značajnu prednost dali obliku *Vrabeca*: 95 % studenata kroatistike i 82 % studenata psihologije odlučilo se za oblik *Vrabeca*; manji dio ispitanika studenata psihologije koji se odlučio za oblik bez nepostojanoga *a* prednost je dao obliku u kojemu nije došlo do jednačenja po zvučnosti (*Vrabca* – 10 %), dok se ostatak ispitanika odlučio za oblik *Vrapca* (8 %).

U izvedenicama od imena kod kojih se na granici osnove i sufiksa nađu glasovi različiti po zvučnosti također se propisuje provođenje jednačenja: npr. *Rab* – *rapski*, dok jednačenje izostaje ukoliko su glasovi različiti po zvučnosti u osnovi imena: npr. *Vladko*, *Vladka*, *Vladku*, *Vladkov*. (Jozić i dr., 2013: 13)

3. ZAKLJUČAK

Specifičnost imena, kao imeničke kategorije različite od apelativa, pretpostavlja djelomična odstupanja od normi koje se primjenjuju na apelative, odnosno normativna pravila koja vrijede za apelative ne moraju vrijediti i za imena. Ta postavka osobito dolazi do izražaja kada se govori o glasovnim promjenama u imenima: pojedine se glasovne promjene u imenima obavezno provode, pojedine se uopće ne provode, a pojedine se pak mogu i ne moraju provoditi. Naravno, na umu treba imati činjenicu da se provođenje glasovnih promjena mora promatrati samo u odnosu na oblike imena u kosim padežima – nominativni je lik zakonski, služben i kao takav se mora promatrati kao izvanjezična činjenica: stoga je s jezičnoga gledišta nebitno zove li se tko *Vladko* ili *Vlatko*, *Ankica* ili *Ančica*, *Marija* ili *Maria* ili se preziva *Bijelić*, *Bjelić*, *Belić* ili *Bilić*. Važnost je očuvanja izraznoga identiteta imena u činjenici da su u morfonološkom i grafijskom ustrojstvu imena pohranjene izrazite kulturno-povijesne, povijesnojezične i društvene vrijednosti imena (usp. Barić i dr., 1999: 112).

Međutim, ulaskom u sintagmatske odnose ime postaje jezičnom činjenicom te se podvrgava zakonitostima jezičnoga standarda. Usporedba normativnih određenja o pravilnoj uporabi imena i same uporabe na mrežnim portalima dnevnih novina, kao i u svakodnevnom govoru osječkih studenata kroatistike i psihologije, pokazala je zanimljive rezultate iz kojih se mogu nazrijeti i (nove) normativne težnje. Primjerice, dopuštanje trostrukosti pravopisnim i gramatičkim određenjima u primjerima kao što su *Camusom* – *Camusem* – *Camusjem* i *Vrabeca* – *Vrabca* – *Vrapca* pokazuje se zalihosnim – budući da je velika većina ispitanika prednost dala obliku *Vrabeca* s nepostojanim *e* čija je uporaba osigurala blagozvučnost i lak izgovor (kao i izostanak jednačenja po zvučnosti).

Uporaba se dvostrukih oblika imena (s provedenom pojedinom glasovnom promjenom ili bez njezina provođenja) u literaturi objašnjava sljedećim razlozima: blagozvučnošću (*Juraj* – *Juraja*, *Pevec* – *Peveca*), jezičnom ekonomijom (*Sudac* – *Suca*), olakšavanjem

izgovora (*Hranjec – Hranjeca*, a ne *Hranjca*), udaljavanjem od osnovnoga/nominativnoga lika imena (*Vrabec – Vrabeca*, a ne *Vrabca*, *Vrapca*; *Erik – Eriče*), ustaljenošću u jezičnoj praksi (*Slaviček – Slavičeka*, *Maček – Mačeka*), sve češćim jednačenjem vokativnih oblika s nominativnima te stilskim učinkom (dojam *stilske obilježenosti* i *jače emocionalne angažiranosti* vokativnih oblika imena u odnosu na nominativni, npr. *Predraže : Predrag*). Pregledom građe na mrežnim portalima dnevnih novina *Jutarnji list*, *Večernji list* i *24 sata* te anketnim ispitivanjima dviju skupina studenata različitih usmjerenja potvrdile su se navedene tvrdnje u vezi s (ne)provođenjem glasovnih promjena u imenima. Iako se stoga može zaključiti da se dvostrukosti (pa i trostrukosti) koje donosi normativna literatura potvrđuju u uporabi (i na mrežnim stranicama, kao i u govoru studenata), promotre li se zasebno rezultati anketnoga ispitivanja studenata psihologije, za koje smo pretpostavili da će biti odraz svakodnevne komunikacije, potvrđuje se težnja o jezičnoj ekonomiji i blagozvučnosti što najčešće podrazumijeva neprovođenje glasovnih promjena (npr. davanje velike prednosti oblicima kao što su primjerice *Ivanecu*, *Juraja*, *Peveca*, *Suca* i dr.).

Literatura

- Babić, Stjepan; Moguš, Milan, 2010. *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Školska knjiga.
- Barić, Eugenija; Hudeček, Lana; Koharović, Nebojša; Lončarić, Mijo; Lukenda, Marko; Mamić, Mile; Mihaljević, Milica; Šarić, Ljiljana; Švačko, Vanja; Vukojević, Luka; Zečević, Vesna; Žagar, Mateo, 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena, Školske novine.
- Barić, Eugenija; Lončarić, Mijo; Malić, Dragica; Pavešić, Slavko; Peti, Mirko; Zečević, Vesna; Znika, Marija, 2005. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Franić, Anđela, 2015. Imena i standardnojezična norma. *Nestandardni jezik prema standardnom hrvatskom jeziku* (prir. A. Suvala, J. Pandžić). Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje; Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, str. 42–54.
- Franić, Anđela, 2016. Prezimena – vrela dijalektnih podataka. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 20, str. 43–55.
- Franić, Anđela; Hudeček Lana; Mihaljević, Milica, 2005. *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, 2018. Normativni problemi u hrvatskome nazivlju (primjena standardnojezičnih normativnih pravila i terminoloških načela). *Od norme do uporabe 1*, zbornik radova, ur. Jadranka Mlikota. Osijek: Filozofski fakultet u Osijeku, str. 183–204.
- Franić, Anđela; Petrović, Bernardina, 2016. Osobna imena u suvremenim hrvatskim gramatikama. *Šesti hrvatski slavistički kongres*, zbornik radova, prvi svezak, ur. Stipe Botica, Davor Nikolić, Josipa Tomašić, Ivana Vidović Bolt. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, Hrvatski slavistički odbor, str. 289–297.
- Jozić, Željko i dr., 2013. *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Težak, Stjepko, 1991. *Hrvatski naš svagda(š)nji*. Zagreb: Školske novine.

SOUND CHANGES IN NAMES

Summary

The paper studies sound changes made in names (personal names, surnames, nicknames, place names). A review of normative reference works outlines sound changes affected in names, both regularly and occasionally. Their use is supported by examples from a corpus of the daily newspapers *Jutarnji list*, *Večernji list* and *24 sata*. Special attention is paid to dual options allowed by normative literature, such cases being double-checked by a survey form. The paper aims to compare normative suggestions concerning the application of sound changes in names and check the degree of adherence to the norm in the use of names on the webpages of daily newspapers. Since normative literature allows double (even triple) forms in oblique cases of names, such examples have been double checked by a survey aimed at determining the preferred direction of uniform regulation.

Keywords: sound changes, names, daily newspapers, norm